O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

O‘rikni sotish va tovar sifatini nazorat qilish standarti

(FFV-02:2021, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 25-fevral 2026-yildagi 6/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart FVV-02:2021 “Standard for the sale of apricots and product quality control” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarining biridan foydalanish tavsiya etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Qishloq xo‘jaligi sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi (BMT YeIK) Qishloq xo‘jaligi sifat standartlari bo‘yicha ishchi guruhining tijorat standartlari xalqaro savdoni rivojlantirishga ko‘maklashadi, yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantiradi va rentabellikni oshiradi.

Ishlab chiqaruvchilar va iste’molchilar manfaatlarini himoya qiladi. BMT YEIK standartlari hukumat tashkilotlari, ishlab chiqaruvchilar, savdogarlar, import va eksport qiluvchilar, shuningdek, boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan qo‘llaniladi va yangi meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mevalar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan keng ko‘lamli qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a’zo har qanday mamlakat Ishchi guruh faoliyatida teng ishtirok etishi mumkin. BMT EEKning qishloq xo‘jaligi standartlari bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumotlarni bizning veb-saytimizdan olishingiz mumkin: http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html.

O‘rik standartining ushbu nashri Ishchi guruhning yetmish oltinchi sessiyasida qayta ko‘rib chiqilgan va qabul qilingan ECE/CTCS/WP.7/2021/22 hujjatiga asoslanadi (keyinchalik COVID-19 davrida maxsus tartib-qoidalarga muvofiq "e’tiroz bildirmaslik" tartibi bilan).

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

O‘RIKNI SOTISH VA TOVAR SIFATINI NAZORAT QILISH STANDARTI

СТАНДАРТЫ ПРОДАЖИ АБРИКОСОВ И КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА ПРОДУКЦИИ

STANDARD FOR THE SALE OF APRICOTS AND PRODUCT QUALITY CONTROL

Amalga kiritish sanasi 25.03.2026

I Mahsulotni belgilash

Ushbu standart qoidalari Prunus armeniaca L. dan olingan o‘rik navlari (madaniy navlar) hamda o‘rik (Prunus armeniaca) va olxo‘ri (Prunus domestica yoki Prunus salicina) o‘rtasidagi turlararo duragaylarga nisbatan qo‘llaniladi. Mazkur mevalar o‘rik xususiyatlariga ega bo‘lib, iste’molchilarga yangi uzilgan holda yetkazib beriladi. Sanoat maqsadlarida qayta ishlash uchun mo‘ljallangan o‘riklar ushbu standart doirasiga kirmaydi.

II Sifatga oid qoidalar

Ushbu standartning maqsadi o‘rik tayyorlash va qadoqlashdan keyin uning sifatiga qo‘yiladigan talablarni aniqlashdan iborat.

Biroq, u eksportga jo‘natilgandan/yuklab jo‘natilgandan keyingi bosqichlarda qo‘llanilganda, mahsulotlarda standart talablariga nisbatan quyidagilar namoyon bo‘lishi mumkin:

• yangilik va elastiklikning biroz yo‘qolishi (turgessensiya);

• oliy navdan tashqari toifalarga kiritilgan mahsulotlar uchun ularning rivojlanishi va buzilish tendensiyasi tufayli holatining biroz yomonlashishi.

Mahsulot egasi/sotuvchisi bunday mahsulotlarni ko‘rgazmaga qo‘yishi yoki sotish uchun taklif qilishi yoxud ushbu standartga muvofiq bo‘lmagan boshqa tarzda yetkazib berishi yoki sotishi mumkin emas. Mulkdor/sotuvchi bunday muvofiqlikka rioya qilish uchun javobgardir.

A. Minimal talablar

Barcha navli o‘riklar, har bir nav uchun ko‘zda tutilgan maxsus qoidalar va ruxsat etilgan me’yorlarni hisobga olgan holda, quyidagi talablarga javob berishi kerak:

• butun

• sifatli bo‘lishi; chirishga yoki boshqa turdagi buzilishga uchragan, iste’molga yaroqsiz mahsulotga yo‘l qo‘yilmaydi

• toza bo‘lishi; amalda ko‘rinadigan begona moddalardan xoli bo‘lishi

• deyarli zararkunanda hasharotlardan xoli bo‘lishi

• zararkunanda hasharotlar tomonidan etiga yetkazilgan shikastlarsiz bo‘lishi

• ortiqcha tashqi namliksiz bo‘lishi

• har qanday begona hid va/yoki ta’mdan xoli bo‘lishi

O‘riklarning yetilish darajasi va holati shunday bo‘lishi kerakki, ular:

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

• tashish, yuklash va tushirishga bardosh bera olsin
• manzilingizga qoniqarli holatda yetib kelishi.

B. Yetilish talablari

O‘riklarning rivojlanish va yetilganlik darajasi shunday bo‘lishi kerakki, ular pishish jarayonini davom ettira olsin va qoniqarli yetilganlik darajasiga yetsin.

Nav uchun xos bo‘lgan rang, yetilmagan rangni almashtiruvchi, mevaning eng kam yetilgan yuzasining kamida 30 foizida mavjud bo‘lishi lozim.

C. Tasnifi

O‘riklar quyida belgilangan uchta navga bo‘linadi:

(i) Oliy nav

Ushbu navga mansub o‘riklar eng yuqori sifatga ega bo‘lishi lozim. Ular yetishtirilgan hududning xususiyatlarini hisobga olgan holda o‘z naviga xos bo‘lgan belgilarga ega bo‘lishi kerak.

Meva eti mutlaqo buzilmagan bo‘lishi kerak.

Mevalarda hech qanday nuqsonlar bo‘lmasligi lozim, faqat umumiy tashqi ko‘rinishga, sifatga, saqlanuvchanlikka hamda qadoqdagi tovar ko‘rinishiga ta’sir qilmaydigan juda arzimas yuzaki nuqsonlargina istisno tariqasida ruxsat etiladi.

(ii) Birinchi nav

Ushbu navga mansub o‘riklar yaxshi sifatga ega bo‘lishi lozim. Ular yetishtirilgan hududning xususiyatlarini hisobga olgan holda o‘z naviga xos bo‘lgan belgilarga ega bo‘lishi kerak.

Meva eti mutlaqo buzilmagan bo‘lishi kerak.

Biroq, quyidagi arzimas nuqsonlarga, agar ular mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanuvchanligiga va qadoqdagi tovar ko‘rinishiga ta’sir ko‘rsatmasa, ruxsat etiladi:

• shaklining arzimas nuqsoni;
• rivojlanishdagi arzimas nuqson;
• umumiy maydoni 1 cm^2 dan oshmaydigan yengil ezilish;
• po‘stloqdagi arzimas nuqsonlar, jumladan, bitib ketgan mayda yoriqlar, ular quyidagi me’yorlardan oshmasligi kerak:
• cho‘zilgan shakldagi nuqsonlar uchun uzunligi 1 cm dan oshmasligi;
• boshqa nuqsonlar uchun umumiy maydoni 0,5 cm^2 dan oshmasligi;
• Zang hosil bo‘lishiga moyil bo‘lgan umumiy sirt maydonining 10 foizi.

(iii) Ikkinchi nav

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Ushbu navga yuqori navlarga kiritib bo‘lmaydigan, biroq yuqorida sanab o‘tilgan minimal talablarga javob beradigan o‘riklar kiradi. Meva eti sezilarli nuqsonlarga ega bo‘lmasligi lozim.

Quyidagi nuqsonlarga, agar o‘riklar o‘ziga xos sifat belgilari, saqlanuvchanligi va tovar ko‘rinishini saqlab qolsa, ruxsat etiladi:

- shakl nuqsonlari;
- rivojlanish nuqsonlari, shu jumladan danagi yorilgan mevalar, bunda meva yopiq holda qolishi, eti esa buzilmagan va rangini o‘zgartirmagan bo‘lishi sharti bilan;
- umumiy maydoni 1 cm^2 dan oshmaydigan ezilish;
- po‘stloqdagi nuqsonlar, jumladan, bitib ketgan yengil yoriqlar, ular quyidagi me’yorlardan oshmasligi kerak:
- cho‘zilgan shakldagi nuqsonlar uchun uzunligi 2 cm dan oshmasligi;
- boshqa nuqsonlar uchun umumiy sirt maydonining 1 cm^2 gacha;
- Zang hosil bo‘lishi uchun umumiy sirt maydonining 15 foizi ajratilgan..

III. Kalibrlashga oid qoidalar

Kalibr mevaning ko‘ndalang kesimining maksimal diametri bo‘yicha belgilanadi. Minimal o‘lcham 30 mm ni tashkil etadi.

O‘lcham bo‘yicha bir xillikni ta’minlash maqsadida, bir xil qadoqdagi mahsulotlar o‘rtasidagi o‘lchamlar farqi (kalibrlash amalga oshirilgan hollarda) oliy nav uchun 5 mm dan, birinchi va ikkinchi navlar uchun esa 10 mm dan oshmasligi lozim.

O‘lcham bo‘yicha bir xillik oliy va birinchi navlar uchun majburiy hisoblanadi.

IV. Qo‘yimlarga oid qoidalar

Savdoning barcha bosqichlarida har bir to‘pida sifat va o‘lcham[1] bo‘yicha ushbu nav uchun belgilangan talablarga to‘liq javob bermaydigan mahsulotlar mavjud bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi.

A. Qo‘yim sifati

(i) Oliy nav

Umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 5 % gacha ushbu nav talablariga to‘liq javob bermaydigan, biroq birinchi nav talablariga mos keladigan o‘riklar mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

Ushbu qo‘yim doirasida umumiy miqdorning 0,5 % dan ko‘p bo‘lmagan qismi ikkinchi nav sifat talablariga javob beradigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

---

[1] Muvofiqlikni tekshirish birlamchi yoki aralash namunalarni tahlil qilish orqali amalga oshiriladi. U tasodifiy tanlash usuli bilan olingan namunalar sifati to‘p sifati uchun reprezentativ degan prezumpsiya tamoyillariga asoslanadi. Oziq-ovqat mahsulotlarini jo‘natish bosqichlarida, shuningdek, oziq-ovqat mahsulotlari bilan savdo qiluvchi ulgurji va chakana savdo markazlarida hamda ularning omborxonalarida IHTT muvofiqlik tekshiruvlarini o‘tkazishning Ishchi qoidalarini qo‘llash tavsiya etiladi. http://www.oecd.org/agriculture/fruit-vegetables/publications/oecd-fruit-and-vegetables-rules.htm.

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

(ii) Birinchi nav

Umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 10 % gacha ushbu nav talablariga javob bermaydigan, biroq ikkinchi nav talablariga mos keladigan o‘riklar mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

Ushbu dopusk doirasida umumiy miqdorning 1 % dan ko‘p bo‘lmagan qismi ikkinchi nav sifat talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan yoki degradatsiyaga uchragan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

(iii) Ikkinchi nav

Umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 10 % gacha ushbu nav talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan o‘riklar mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

Ushbu qo‘yim doirasida umumiy miqdorning 2 % dan ko‘p bo‘lmagan qismi degradatsiyaga uchragan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

Ushbu 10 foizlik qo‘yim doirasida bandi joyida yoriqlari bo‘lgan mevalar hamda danagi yorilgan mevalarning mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

B. O‘lcham bo‘yicha ruxsat etilgan og‘ishlar

Barcha sifat toifalari uchun (kalibrlash amalga oshirilgan hollarda) umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 10 % gacha kalibrlash talablariga javob bermaydigan o‘riklarning mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

V. Tovar ko‘rinishiga oid qoidalar

A. Bir xillik

Har bir qadoq tarkibi bir xilda bo‘lishi va faqat bitta kelib chiqishga ega, bir xil navga mansub, bir xil sifat toifasi va o‘lchamdagi (kalibrlash amalga oshirilgan hollarda) o‘riklardan iborat bo‘lishi lozim; oliy navdagi o‘riklar bir xil rangga ega bo‘lishi kerak.

Qadoq tarkibining ko‘rinib turgan qismi butun qadoq tarkibiga to‘liq mos kelishi lozim.

B. Qadoqlash

Mahsulot uning tegishli darajada saqlanishini ta’minlaydigan tarzda qadoqlanishi lozim.

Qadoq ichida foydalaniladigan materiallar toza bo‘lishi va mahsulotga tashqi yoki ichki zarar yetkazmaydigan sifatda bo‘lishi kerak.

Xususan, qog‘oz yoki savdo tavsiflari tushirilgan yorliqlardan foydalanishga, matn yozish yoki yorliq yopishtirish uchun toksik bo‘lmagan siyoh yoki yelim qo‘llanilishi sharti bilan, ruxsat etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Mahsulotga alohida tarzda yopishtiriladigan yorliqlar shunday bo‘lishi kerakki, ularni olib tashlash natijasida ko‘zga ko‘rinadigan yelim izlari qolmasin va po‘stloqda nuqsonlar hosil bo‘lmasin. Alohida mevalarni lazer yordamida tamg‘alash po‘stloq yoki meva etida nuqsonlar paydo bo‘lishiga olib kelmasligi kerak.

Qadoqlarda hech qanday begona moddalarning bo‘lishiga yo‘l qo‘yilmaydi.

VI. Tamg‘alashga oid qoidalar

Har bir qadoq[2] quyidagi ma’lumotlarni o‘z ichiga olishi shart: yozuvlar bir tomonda jamlangan, aniq o‘qiladigan, o‘chmaydigan tarzda belgilangan hamda tashqi tomondan ko‘rinadigan bo‘lishi kerak.

A. Identifikatsiya belgilar

Qadoqlovchi va/yoki dispetcher/eksportchi:

Nomi va jismoniy manzil (masalan, ko‘cha/shahar/mintaqa/pochta indeksi va agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat) yoki milliy hokimiyat organi[3] tomonidan rasman tan olingan kod belgisi, agar bunday tizimni qo‘llayotgan mamlakat BMT YEIK Kod belgilari reyestrida ro‘yxatga[4] olingan bo‘lsa. Ko‘cha manzili mavjud bo‘lmagan taqdirda, jismoniy manzil fermer xo‘jaligi yoki obyektning nomi, eng yaqin qishloq, shahar, viloyat va pochta indeksidan iborat bo‘lishi mumkin; yoki GPS koordinatalari va pochta qutisi manzili eng yaqin shahar, viloyat va mamlakat bilan birgalikda jismoniy manzil[5] sifatida qabul qilinadi.

B. Mahsulot tavsifi

agar qadoq ichidagi mahsulot tashqi tomondan ko‘rinib turmasa, «O‘riklar» yoki tegishli hollarda «Olxo‘ri va o‘rik gibridlari» yoki ularga teng ma’nodagi belgilanish;

oliy va birinchi navlar uchun — nav nomi. Savdo nomi[2] faqat nav nomiga qo‘shimcha sifatida ko‘rsatilishi mumkin.

---

2 Tamg‘alash to‘g‘risidagi ushbu qoidalar ushbu ma’lumotlar ko‘rsatilgan o‘ramlardagi iste’mol qadoqlariga nisbatan qo‘llanilmaydi. Biroq, ular alohida sotiladigan sotish uchun qadoqlarga (iste’mol qadoqlariga) taalluqlidir.

3 Ba’zi mamlakatlarning milliy qonunchiligi nom va manzilni aniq ko‘rsatishni talab qiladi. Ammo kod belgisi qo‘llanilganda, uning bevosita yaqinida "qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi" yozuvi (yoki tegishli qisqartmalar) qo‘yilishi shart, kod belgisidan oldin esa, agar u kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, sertifikatlashtiruvchi mamlakatga tegishli bo‘lgan (ikki harfli) mamlakat/hudud kodi (ISO 3166) bo‘lishi lozim.

4 Qarang: http://www.unece.org/trade/agr/codemarkregistry.html.

5. Amerika Qo‘shma Shtatlari tomonidan pochta qutisi manzilidan foydalanish bo‘yicha cheklov, chunki u obyektlarni tekshirishga yoki chaqirib olingan taqdirda tezkor aralashuvga yo‘l qo‘ymasligi mumkin va qadoqlovchi va/yoki dispetcher/eksportchi bilan bog‘liq milliy tamg‘alashlash talablarining bir qismi emas.

6. Savdo nomi himoya qilingan yoki olingan savdo belgisi yoki boshqa har qanday tijorat nomi bo‘lishi mumkin.

7. To‘liq yoki ko‘p qo‘llaniladigan nom ko‘rsatilishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

C. Mahsulotning kelib chiqishi

kelib chiqish mamlakati[7] va ixtiyoriy ravishda yetishtirilgan hudud yoki milliy, mintaqaviy yoxud mahalliy nomi.

D. Tovar tavsiflari

nav;
o‘lcham (kalibrlash amalga oshirilgan hollarda), minimal va maksimal diametrlar bilan ifodalangan holda.

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

1961 yilda qabul qilingan.
Oxirgi marta 2021 yilda qayta ko‘rib chiqilgan.
2021 yilgi standartlarning Namunaviy shakliga muvofiqlashtirilgan.

Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining (OECD) meva va sabzavotlar uchun xalqaro standartlarni qo‘llash sxemasi ushbu standartni qo‘llash bo‘yicha illyustratsiyalar bilan boyitilgan tushuntiruvchi risolani chop etgan. Mazkur nashrni OECD kitob do‘konidan www.oecdbookshop.org manzili orqali xarid qilish mumkin.

_____

STANDARTLAR INSTITUTI #K8OH0IPSVO - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI